

TÜRKBİLİK REVÜSÜ

REVUE DE TURCOLOGIE

Fondée à Paris

Par

RIZA NOUR

TOME III, LIVRE 2

Rüyâ	Nâmık Kemal - Riza Nur.
Hürriyet şîri	" " " "
Kendi şîrlerimden [5 tâne]	Riza Nur.
Türk aruzu Acem aruzu değil, millî Türk aruzudur	R. N.
Türk şîrinin Vâhidi kıyâsîsi mısradır	R. N.
Türk Şîrinin ritmik unsurları	R. N.
Fakı Ahmede dâir	R. N.
Opera ve opera-komikler üzerine	R. N.
Errata [Samsun la Delile ve Janetin düğünü]	R. N.
Karmen	R. N.
Özdemir nen Dolun	R. N.
Leblebici Horhor	R. N.
Hâtırat parçaları [işlerin iç yüzleri] - 1	R. N.
M. E. Blochet	R. N.
L'Afghanistan, par René Dallot	Joseph Castagné
Bay N. e	R. N.
Ziya Şâkire	R. N.
Vatan hâini arnaud Hüseyin Câhid	R. N.

RÜYÂ

İçimi bir sıkıntı kapladı. Yerimde duramıyorum. Neden böyle ? Bunu da bilmeyorum. Kalkdım , bogaz içine gitdim.

Tepeye tıramandım, köşke vardım. Bütün bogaz kocaman bir göğ yılan gibi büküm büküm suyile, som zümrüdden dökülmüş gibi ağaclarile, anadan dogma gibi çırıl çıplak tepelerile, boz böğürlerle, çayır çimen olmuş düzlüklerle ayagımın altında . Ötede beride akıntıların kaynaklarında köpükler, uzakdan, sürü sürü ak gügercinler, martiler uçuşuyorlar gibi gözüküyor...

Güneş kızıl ateşler saçarak çekilmeğe başladı. Biraz sôra göğün o köşesi al kanlara boyandı. Öyle kızılık ki öksüzlerin yaşlarını andırıyor... İkbâl mevkiinden atılıb hiçlik köşesine batan devletlüler nasıl yakalarını yırtarlarsa güneş de bulutları öyle param parça edüb mezara girercesine karanlıkların derin çukuruna batub gitdi. Kırangıclar çıgrışa çıgrışa yuvalarına çekildiler...

Artık akşam esmer yüzünü gösterdi. Gitdikce bu esmerlik koyulaşiyor; koyulaşdikca da sıkıntım artıyor. Sanki içimde bir bomba ateş almış da kabını patlatıyor gibi....Bagrımı yırtacak, gövde mi delik deşik yapacak, kırub param parça edecek...

Böyle bir zaman geçdi... Derken sıkıntım da geçer gibi oldu. Yerine bir gariblikdir çökdü. Garibler akşamı işte...

Ortalık karardıkca, karanlık ötede beride yığılub koyulaşarak tepelerin aralarını, böğürlerini doldurub tıkadıkca garibliğim de çoğaldı. Yer,gök eyice karardı. Melul melul bakırdım; gözlerim görececek şey arardı; fakat göremeyordu. Karanlık gözlerimin içini de doldurmuş, nûrunu öldürmüştü.

Önümde bir takım kara hayallar dolaşmaya, uçuşmaya başladı. Ağaçlar birer gulyabâni olmuş geziyorlar, yer bütün bir mezarlık kesilmiş sanki..., korkunc bir renge bulandı. çıt yok... Ye açunu dehşet kaplamış, ödü kopmuş çocuklar gibi susmuş, sinmiş... Ye ortalık uykuya varmış gibi... Kulagım hiç bir duygusuz. Bir an oldu ki bu koyu, derin karanlık gözümdeki hayalleri de sildi...

Arada sâde, yapraklarda belki de bir ananın sevimli yavrusuna, uyanır korkusîle, için için söylediği ninniden gelen ve saçlarını okşayan soluk kadar yenil bir yel var...

Bu yer uçmagında bülbül boldur. Kevser ırmagını andıran suyunda türkü, ır çagranlar eksik olmaz. Kayıklar suyun yüzünü çize çize, fışır fışır geze geze eylenirler. Amma şimdi ay yok ki sanduvaç ne yapsın?!... Nur yok, gül göremez ki... Karanlık açunun kulagını erimiş katran doldurmuş gibi tıkamış; karaltıların dinleyecek ki ırlansın!... Bunlar olmayınca kayıklar niye dolaşsın!...

Karanlıkda kaldım... Gözüm, gönlüm hep karanlıklar içinde... Dünya ve ben kapkara. Artık bir şey görmediğim, bir şey işitmediğim gibi bir şey de düşünemeyorum. Karanlık okadar arttı, okadar kalınlaştı ki unu el ile tutacağım sanmaga başladım. Sanki yer yüzü yerin dibine geçmiş, sinler devrilmiş, karanlıkları yer yüzüne boşalmış. Ölüm sanki yas, yog bürnüsüne bürünmüş de yer yüzüne ugramışdı... Bilmem ki, zannım şu: Boyunları vurulmadan evvel zulüm kılıcına sarılarak ellerini dogratan hürriyet şehidlerinin suçsuz kanları akmış akmış, dolmuş dolmuş, deniz olmuş; Tufan gibi coşmuş; kabarmış; dağları, taşları, kaplamış; sôra kapkara pıhtı gibi donakalmış...

Bakmak, bir şeyler görmek istedim; fakat göremeyorum... dedim ki: "Ulu Tanrı! Kim bilir bu karanlıkda kaç mazlûmun kanı dökülüyor da senden başka kimse

görmüyor. Kim bilir kaç zâlimin hançeri zaglanıyor da, nice suçsuz ağlıyor, zarlanıyor da senden başka kimse bilmeyor. Kaç öksüzün gözlerinden oluklardan boşarcasına yaş akıtılıyor da, nice ilmekli ip ve kayışlar nice suçsuz Türkün boynu için sabunlanıyor, yağlanıyor da senden başka gören yok. Kaç mazlum kaç zâlimin elinden feryad ediyor da senden başka kimse işitmeyor. „.

Türlü kara hulyalar içinde iken bir kıyametdir kopdu. Pençirem gülle yemiş kale kapısı gibi can yırtıcı bir çatırtı ile açıldı. Bora kopmuş... Derken gökden bir nur direği uzandı : Ay kara buluta bir yumruk vurub böğrünü deşer gibi dogmuşdu. Denizde her biri bir yürür dagmışcasına dalgalar türedi. Yel bu ulu, yekpâre yalçın kayalardan yapılmış gibi sert dağları yerlerinden kopa'mış, eline almış, birbirine vurub duruyor. Dalgalar zelzeleye tutulmuş, yerinden kaymış dağlar gibi titreyor ve gidiyor. Furtuna öyle sert ki beni, köşgü alacak, tüy gibi havalarda uçurub savurub oraya buraya vuracak... Bu kıyâmetvâri deprenmeler, çalkanmalar suya vuran ay ışığını soluk vermeksizin, durdurak bilmeksizin öyle çalkıyor ki sanki bir kehkeşan bu mahşere düşmüş, altüst, parça parça karmakarışık olmuş...

Ay bu kıyâmeti görmemek, nurunu cefâdan kurtarmak, istercesine çabucak kaçub gitdi. Yine koyu karanlık.. Yalnız ikide bir yara yemiş aslanların kökreyişi gibi gök gürleyor; öyle ki açın öldürücü agrılar içinde inleyor sanılır. Mazlumların ahı gibi şimşekler çakıyor, yıldırımlar iniyor; öyle ki gök kızmış ateş kırbacla bu çok suçlu yeri döğüyor. Âşıkların göz yaşları çağlar gibi şarıl şarıl yagmur yagıyor; öyle ki bir ikinci tufan olmuşdur. Yer yelden, selden yerinden kopmuş, akıntıya tutulmuş yuvarlanub gidiyor... öyle korkmuşdum ki bu karanlıkda dünyâ batacak, bir daha sabah olmayacak sanmaga başladım.

Dehşetden sinirlerim pek yorulmuşdu. Ortalığa sükûnet gelince bana da müdhiş bir yorgunluk geldi. Göz kapaklarım yasdığa dayanmış dermansız sayrılar gibi durduğu yerde önüne önüne yıkılmaya başladı. Yataga uzandım; uyumuş kalmışım...O ne tatlı uyku...İki yaşında bir kucakda yavrucak anasının memesini yasdık yapsa bunculayın haz duymaz. Yirmi yaşında bir sevdâlı sevgîlisinin saçlarına bürünüb dizine baş kosa bu denli bir uyku uyuyamaz... Bu tatlı uykuda bir rüyâ gördüm ki hayâline bin hakikat fedâ olsun. Yazık ki bir duş gibi gelüb geçdi... Fakat una bir ömür kurban olsun: Bir ovadaymışım... Tan sökdü, gün doguyor. Bu güneşin ışığı bizim güneşinki gibi değil. Bambaşka bir şey. Nasıl deyeyim, bilmem, erimiş bir nur. Ugradığı yeri bir başka türlü parlatıyor. Rengi bizim bildiğimiz renk değil. Öyle ki bir anda ağaçlardan, çiçeklerden, dağlardan, taşlardan, yerlerden, göklerden nur fışkırdı, akdı; gökden yerden birbirine renkler yağdı, agdı. Yapraklar öyle renkler aldılar ki cennet göğüne yaraşır birer sahar bulutu oldular. Meyvelerden öyle parıldılar, pırıltılar boşandı ki birer yıldız kesildiler. Ağaçların tepelerinde sayısız ve inciden yapılmış hilal aylar belirdi, bu aylar renk renk yavru kuşlara yuva olmuşlar... İrmaklar pırlantadan, yakutdan, fîrûzeden, safirden çakıl taşları ile dolmuş, kıyıları zümrüdden otlarla bezenmiş, güneşden dökülen ışık bu taşlara, bu otlara giriyor, renklerine bürünerek çıkıyor, pırıl pırıl geziyor...

On altı yaşındaki bir güzel kız ile yeşil kâsi henüz çatlamış bir kızıl gül gonçanın tâzeliklerinden yaratılmış bir bahar sabahı. İnsanın bagrını tâzelikle dolduruyor... ve taşıyor. Sihirli bir hayat, tâzelik, genclik, dirilik bütün zerrelere sirâyet etmiş... Çiçekler türlü renkte kelebekler gibi kanadlanmış daldan dala uçuyor. Kuşlar hep bülbül kesilmiş, şakıyor. Tavuslar, süglünler gelin gibi kırıttıyor,

salınıyor. Yâsemenler ak gügercin gibi havada takla atıyor. Kumrular çift çift dallara konmuş, hu çekiyor ...

Birde bakdım bir galabalık sökün etdi : Türk oğulları herbiri boynunda bir zincir ovaya doldular. Öyle bir galabalık ki igne atsan yere düşmez... Öyle zincirler ki çangırtıları ortalığa dehşet salıyor...

Derken ufukda eteginde durdugumuz tepenin doruğunda al bir bulut belirdi. Ortasından yanılıb yavaş yavaş açıldı. İçinden bir kız çıktı. Bulutun bir parçasına sarınıb göbeginden aşağısını örttü. Bir ucunu sağ omuzundan atarak memelerinin arasına sarkıtıverdi...

Uzun boylu, sona gibi salınır, insan kıyâfetine girmiş bahar sanılır bir güzel. Sirtına doğru dağılan sırma saçları tan atarken ufka yayılan şuâlar gibi. Teni öyle ak ki gümüşmü, sütmü, karmı bilmem... deyimem... Canlara kıyan çakır gezlerinin keskin bakışlarında öyle bir zekâ var ki sanki açunu idâre eden kudretdeki bütün zekâ o gözlerde toplanmış... Delüb delüb canların, yarub yarub göğüllerin içlerinin derinliklerine giriyor. Dudaklarında göğül kapıcı bir gülümseme, yüzünde ve duruşunda hem sevdirci, hem korkutucu bir gurur var ki elinde ise dayan...

Silkindi. Zülüfleri, kâkülleri ürperti. Kıvrımları sıkıştı. Kökremitiş bir aslan saçına döndü. Kaşları çatıldı, alını parladı, gözlerinden kışkılcım saçan bir öfke tufanı kopdu...

Kendi kendime : “ Bu acabâ kim ola ! ... Bir perimi, ye melekmi?!... ” dedim. Gaybden bir ses kulığıma fısıldadı :

“ Hürriyet perisi... Yargu kagan ile kudatgu Hanımın kızı... Unun altun otağı göklerde kurulmuştur; tahtı göğüllerden yapılmıştır. Yer yüzündeki hürriyet insanlara onun armaganı... ” .

İhtiyâım elimden gitdi. Ezelden ve görmeden unun âşıkı idim. Kendimi bildim bileli unun aşkile yaşamışdım. Yüzünü bir görmege bin can verirdim. Artık kendimden

geçmişim..., can evimde şu âheng söylenüb çalınıyordu;

Ne can imişsin?!. Ne bu?! Bizi baydın...

Ne büümüşsün?!. Hem baydın, hem aydın...

Âh ! A, peri !

Zulumdan yanmada Türkün cigeri.

Hürriyet ver bu millete !

Bir çâre bul bu illete !

Esirlikden Türkü kurtar ! Bezdik çok.

Tek kurtar da, zararı yok,

Kendine et köle !

Ayrıлма ! Yaşasın Türk hep seninle !...

Öfke içinde deprendi. Açdı agzını, haykırdı :

“ Ey, gaflet uykusuna dalan millet ! Ey, sefillik çöplüğüne düşen halk ! Ey, Ey ! esirlik zincirine bağlanmış güruh ! Ey, korku ve zillet içinde sürünenler ! Nedir bu?!. gözünüzü öldükden sô amı açacaksınız? Boynunuzdaki kölelik lâlesini cehenneme götürüb, o da da sizi zincirlesinler deye zabânile emi teslim için sakla-sınız? Bir dakika sôra bile sizde kalacağını bilmediğiniz can içinmi bu zillate katlanırsınız? Pençesinden hiç kimsenin aman bulmadığı ölümdenmi ko karsınız? çekdiğiniz bu igrenc istbdad yükünü develer, katırlar, öküzler, kata-lar çekemez. Bunu kıyâmet günü tartılırken sevab kefenizimi ağır bassın deye kefinizi giyinceye kadar sırtınızda taşıyub durursunuz?!..

“ Ey, gaflet uykularında üç asırdır uyuyanlar! (Ashâbî kehf) i de geçdiniz. Bir kere dünyâya bakın ! Tanrı size göz vermiş, kulak vermiş, us vermiş. Bakınız! Dinleyiniz ! Anlayınız ! Uslanınız !.. Bakacak yerde siz gözünüz açık uyuyorsunuz. Kapayınca ise ölüyorsunuz. İçinizden bir görgülü pîrin bile bildiği anadan dogma kör bir çocuğun rüyâ ve hayâlî kadar hakıkata uymuyor. Ayıb.,. Hırâfat içinde bogulmuşsunuz. Kendinizi uyandırmak için maârife verdi-

giniz para boynunuza istibdad ilmegi taksın deye bir igrenc ve ugursuz cellada, yâni müstebid-diktatöre verdiginiz, hattâ kirli çamaşırlarınızı yıkatmak için sarf etdigini zpara kadar bile degil. Utanın !. Râhat döşeginde ölmekden başka bir idealiniz yok. Atalarınız râhat döşeginde ölmegi zül bilir, erlik meydanlarına koşarlardı. Miskinler ! .. Utancınızdan yerin dibine geçin !..

“Amma çok geçmeyecek... gözünüz açılmak istese de göremeyecek . Beyniniz hakkı, hakikatı aramak istese de bulamayacak. Ğayrete gelmek isterseniz de iş işden geçmiş olacak. Son pişmanlık beş para etmez...

“ Uyuyunuz ! uyuyunuz! Gaflet uykusunu ölüme tebdil için bundan iyi yol yokdur.

“ Ey, sefil sefil mezbelelerde sürünenler! Tanrı her gişiyi bir çok hakla, her türlü saâdete ermek istidâdîle yaratmışdır.Bunların başında ise hürriyet hakkı gelir. Siz hakkınızı bırakub susmaga,miskin miskin durmaga sabır, tevekkül adları veriyorsunuz.Hâliniz cüzzamlılar gibi ölümden yapılmış varlıklara benzeyor.Siz karnınızı bir kuru ekmekle doyurmak için çocuklarınızı hak ve istikballerinden mahrum etmegi, aç bırakmagı hak, vazîfe sayıyorsunuz.Tanrı çalışub kazananları seydigini söylediği halde ölmeyecek kadar bir şeyle geçinmege Kanâat deyorsunuz. kanâatı bırakın ! Durmayub çalışın !..İnsan için hiç ölmeyecekmiş gibi çalışma en büyük vazîfe ve her şeyden evvel lâzim olduğu halde tenbelliği,kaydsizliği dindarlığa lâzim zannındasınız. Böyle din olmaz... çok defa işinizi allaha havâle edersiniz. Bu, Tanrıyı uşagınız yerine koymakdan başka nedir?.. Tevekkülü, kanâatı, tenbelliği, miskinler sabrını kogunuz!

“ Yâhud... İşte böyle sürünürsünüz. Sürününüz! Sürününüz ! çok sürmez.. Siz de süründüğünüz yerler gibi toprak olursunuz, büsbütün ayak altında kalırsınız ...

“ Ey, Tanrıları para olan alçaklar ! Siz kendi men

featiniz için millî menfeatleri ayak altında çiğneyorsunuz. Bir gün millî felâketler kafanızda bomba gibi patladığı vakit görürsünüz siz... Çarpdıklarınız elinizde kalırmı? Sizi çarpmazlarmı sanırsınız?... Bunlar yanınıza kalmayacak... Para kazanmak için çalışmak insana vazîfedir. Durmayub buna çalışın. Fakat meşrû, nâmusluca ve millî menfeatlara zarar vermemek şartıle...

“Ey, esirlik zincirine tapanlar! Sizde irâde olmadığını sanmak hoşunuza gidiyor, işinize geliyor. İnsanın saâdeti de, felâketi de kendi elindedir. Sizin tapdığınız şey menfeat, kötü âdet denilen boynunuza takılan zincirlerdir. Unların kulu, kölesisiniz. Yüzünüzü bir temiz el okşasa kudurmuş gibi ısırırsınız, başınıza bir pis ayak yurursa unu öpersiniz. Alışdığınız budur, âdetiniz budur... Âdet, an'ana isteyorsanız atalarınızda ne güzelleri vardı. Unlara sarılın!..

“ Çekiniz ! çekiniz ! Tâki boynunuzdaki zincir eyice çekilsin, sizi bogsun. Siz buna lâıksınız...

“ Ey, zillet içinde eriyen korkaklar! Siz ölüm korku sîle ölecek hâle gelmişsiniz. Hakkınız olan sözü söyleyemez, dudak denen iki ince et parçasının arasında cendireye sokar gibi sıkub tutarsınız. Hürriyet yolunda zindandan korkarsınız, zindana, zındancıya lânet okursunuz; fakat en mukaddes, en mübârek fikirleri o divarları kemikden yapılmış kafa dediginiz kendi zindanınıza siz kendiniz haps ve ona işkence edersiniz.

“ Küçük müstebidler ! çıkmak isteyen o fikirlere, o sözlere yol, hürriyet veriniz! Vermezseniz görürsünüz... Millet hâlinde topunuz birden batar, gidersiniz. Ecnebi, yavyad ayagı altında kalırsınız; bu ne güc şeydir ! Yahudi gibi devletsiz kalır, her kesden hakâret görürsünüz. Sizi köpekden aşağı tutarlar; fakırlık içinde, zulum altında ölürsünüz, Kara topraktan yapılmış penceresiz, ebedî zindana girersiniz. Derdleri, belâları değil, duvarda gölgenizi görseniz,

ayagınız tirtir titreyor...

“ Titreyiniz, titreyiniz! Tâki vücudunuz çürümüş gübre gibi, özsüz çamur gibi ufalanub sapır sapır yere dökülsün ...

“ Ey, köleler! Tanrı insanı efendi yaratmıştır, siz illâ köle olmak isteyorsunuz. Tanrı insanı yüksüz yaratmıştır, Kim anasından semerli, sırtında yükle doğmuştur?!. Böyle iken bu nîmetin kîmetini bilemeyüb sırtınıza müstebidlerin hakâret hararlarına doldurulmuş zulum yükünü yüklenüb ıkına ıkına, inleye inleye taşıyorsunuz. Ne akılsız, hem de ne miskin adamlarsınız ... Bir zâlim kalksa da kürei arzı başınıza, bütün dünyânın zahmet ve meşakkatlerini sırtınıza, ağır vergilerin hepsini toplayub heybe gibi ceblerinize yüklese bu zaif vücûdunuza bakmaz, unlu taşımaga elinizden gelen gayretle çalışırsınız. Hiç kendinizi kurtarmagı düşünmezsiniz.

“ Be yâhû ! Âdi, alçak bir müstebidden ne deye korkuyorsunuz?.. Sizi kesiyor deye ise şaşarım... Milyonlarla adamsınız; bir takımınız da asker. Tek bir adamdan korkuyorsunuz... Bâri insanlıktan çıkın da öküz, koyun olun ki bir tek çöban size istedigini yapsın!... Sizi istedigiyol- dan, istedigiyere götürsün. Sizden igreniyorum. Küçüğünüz,büyüğünüze, büyünüz daha büyüğüne binek taşı, binek eşegi olmagı,köpek gibi kuyruk sallamagı tabîi bulan sizden kim igrenmez?... Sizde bir parça benlik, izzeti nefis yokmu? yoksa ne deye insanız deyorsunuz?... ,

“ Eziliniz , eziliniz! Kuyruk sallayınız, sallatınız, size ölünceye kadar nasîbîniz bu olsun deye bedduâ edeceğim geliyor...

“ Ayol, ne zaman bu gaflet uykularından uyanacaksınız? Ne zaman hakkınızı bileceksiniz? .. Müstebidi parça parça edebilecek olan o müdhiş kuvvetinizi ne zaman anlayacaksınız?..

“ Cihan terakkı(Kızılalma) sına dogru dört nala koşub

gitmekde, siz ise oldugunuz yerde saymakdasınız. Böyle geçen günlere yazık!.. yazık!... Bir daha nerden ele geçecek?! Zanedermisiniz ki yerinizde kalabilirsiniz?.. Umar mısınız ki dünyâ yürüyüşünü, inkılablarını bir an durdurur?.. Inkılablar başınızda top gibi patladığı vakit kellenizi kurtarabilirmisiniz sanarsınız?..

“ Ne tohaf şey?! İçinizden kiminle konuşulsa yarıdan ziyâde sözü halden şikâyetdir, zulumden bıkmış bir vicdânın derdini dökmekdir. Böyle iken yine hiç biriniz mevkîinizi, menfaatınızı, susmanızı muhâfazadan başka bir şey yapmaz ve düşünmezsiniz... Hani insanlık, hani vicdan, hani vatan, hani türklük, hani millet, hani hak, hani vazîfe, hani nâmus ve haysiyet? Bunlar sizin için değilmi?... Degilse insanız demeyin bâri!.. Öyle ise utanmayub insanlıktan nasıl bahs edersiniz?.. Çıkın insanlıktan, çıkın... Zâr!... Sizi başkaları insan yerine kormu sanarsınız?... Öyle farzedersiniz ki bunlar yanınıza kalır?! Kalmaz...

“ Yaşadığınız müddetce dünyâda değişmedik ne gördünüz? Eden bulur, kendi düşen ağlamaz. Amma siz o vakit ağlarsınız da... Avrupa çalışması, ilmi, teknik, metodu ile öyle kuvvet bulmuştur ki korkunc bir dev olmuştur. Sizid gibi acezeyi, câhilleri, istibdad kölelerini yutmak için agzını açmış bekleyor. Siz hâlâ başınızdaki müstebidlerden menfaat, hayat, ömür dilenin... Dilenciler! Akla gelmez, hayaldan geçmez neler olacaktır... Cihânın bütün milletleri istikbal saadetine doğru koşuyor. Siz boynunuzdaki boyu. nduruk, ayagınızdaki bukagı ile yerinizde mıhlı durun!. Hattâ bu hakikatı görmemek için istikbâle arkanızı çevirmiş mâziye bakıyorsunuz, Hattâ öyle bile degil, kurd görmüş deve kuşu gibi tehlikeyi görmemek için gözünüzü yumuyorsunuz... Onum gibi kurd sizi görmeyor sanıyorsunuz...

“ Zavallılar! Burnunuzun ucunu, ayagınızın basdığı

yeri görmekten âcizsiniz. görüyor da duruyorsanız çok fena. Eger istikbaldan ziyâde mâziye bakmak lâzım olsaydı göz ensede yaratılırdı. Geçmişdez beklediginiz nedir? Geçen ömrünüzümü arar, elde etmek istersiniz?!. Zamanı kim geri getirebilmiş? Atalarınızı isterseniz... O şanlı atalarınız sizi istemiyor. Yoksa şanlarınıımı istersiniz? O şanlar uçmuş, yerinde yeller esiyor. Unların elde etdiği geyler elden gitmiş, sâde size birkaç kagıd üzerinde birkaç satırlık menkabadan başka bir miras kalmamıştır... Siz o ataların kazandıklarından kaç tânesini saklayabildiniz?.. Hem, bunuda mı bilmezsiniz, ana baba ile ögünmek ayıbdır. Hürriyet elde idiniz. teknik elde idiniz, yurdu îmar ediniz ve durmayub çalışınız da o menkabeleri yeniden kendiniz yapınız. Bu cihan öyle bir terakki cihanı ki kendinden yüksek çocuk yetiştiremeyen babalar utanclarından yerin dibine girmelidirler...

“ Fakat şunu de biliniz ki insan istikbâle yürür, hem de mâziye bağlıdır; bu bağ koparılamaz bir zincirdir. Dirileri ölümler idâre ederler. Bu kânun tabîi ve irsîdir, Şahıs-ilerde olduğu gibi sosiyetelerde de hüküm sürer. Bundandır ki târih milletlerin mukatderâtının aynası; unlara istikbâli, selâmet ve saâdet yolunu gösteren pusuladır. Bunu bilüb târihinize dâimâ bakın. ilerisi için undan ders alın, atalarınızın güzel törelerine sıkı sıkı sarılın, öne doğru koşa koşa gidin! Sizin şanlı târihiniz var. Siz de ataların o şanlarına yeni şanlar katın da şanti târih yapın!..

“ Bu ne uyku!... gözünüz açıkdı; fakat hep uyuyordunuz. Siz bakar körler gibisiniz. Sımsıkı mâziye bağlısınız; fakatundan da bir ders çıkardığınız yok. Yeniden ürküyorsunuz; fakat dans gibi, eglenceli veyâ kötü yeni olunca hemen koşub sarılıyorsunuz. Böyle bir sürü rezâleti terakki sanıyorsunuz.

“ Siz atalarınızın şanlarıle ögünüyorsunuz: ye, sizin

hangi şânınızla torunlarınız öğünsün?! Hâlâ uyuuun! Ancak öteki dünyâda uyanakcaksınız gâlibâ!

“ Bu ne alçalış!.. Boyunuz üç arşın amma sanki misginlikden yere batmışsınız, kafanız tışarda kalmış, her geçen başınıza basıyor. Halbuki boyunuz üç karış iken ananızın kucagında idiniz; şimdikinden yüksek duruyordunuz. Atalarınız egilirse sâde âlimlere, kahrumanlara, millet fedâîlerine, nâmuslulara hürmetle yügünmek için eğilirlerdi. Siz ise iblisden kötü olduğunu bildiğiniz bir müstebidin ayagını öpmek için eğiliyor, alçalıyorsunuz. Atalarınız sinlerinde bile dosdogru yatıyor; siz dünyâda beli egri, sırtı kanbur, yüzü öne eyik, boynu bükük geziyorsunuz. Medeniyet hayvanların ön ayaklarını el, maymunları adam yapmak istiyor; siz ellerinizi ayak yapıyor, insan iken maymun olmak isteyorsunuz... Vah, yazık!..

“ Sözlerimden hoşlanmadığınızı görüyorum. Vâkıa sert söyleyorum; amma dogru söyleyorum... Yoksa, boynunuzdaki zincirlerin çangırtısı size benim sesimden tatlımı geliyor? Bir düşünün ki beni rûhunuza tabîat vermiş, zinciri boynunuza insan takmış... Neden korkar durursunuz? Ölümdenmi? Hiç varmı ki korku ölümü defetsın... Ezâ ve cefâ görmektenmi? Acebâ esirlik zincirinden dâha çok ve ağır ezâ ve cefâ var mıdır?... Hakâret görmektenmi? Gördüğünüz hakâretten büyük daha ne hakâret olur?! Bir müstebidin pis, âdi keyfi, hevesi, türlü beynsizliği sizi istediği gibi idâre ediyor; sizinle oynuyor, bütün varlığınıza eğleniyor.. Sizde akıldan, benlikden, izzetî nefisden hiç bir şey yokmu?!..

“ Atalarınızda hürriyet, millet, vatan, vazîfe, nâmus, fazilet ve insâniyet ugruna ölenler tabîi ölümden, vebâdan ölenlerden çok idi. Siz sâde ve hep zulum taunundan kırılıyorsunuz. Mâdem ki atalarınızı seviyorsunuz, niye unların yaptığını yapmayorsunuz. Her halde öleceğinizi biliyorsunuz; o halde niye ölümden kaçarsınız?. Bukadar zillet

üç gün daha yaşamak içinmi ? İnsan gibi yaşanacaksa deyecek yok. Yoksa yerin altı üstünden çok şerefli dir.

“ Sogulcan gibi yerlerde sürünmekden ne keyf duyar-sınız? Kimin etegini öpdünüz de agzınız tatlandı?! Duda-klarınız çuhalara değdikce size şeker yalıyor gibimi geli-yor?!. Yüzünüz kunduralara sürüldükce burnunuz mis koku-sumu duyuyor ?!..

“ Biliyorum , içinizde hürriyet isteyenler çok ; fakat bunun için yaptıkları şey istedigini yapamayan çocuklar gibi ağlamak. Ne vakıta kadar böyle ağlayacaksınız. Mini-mini bebek misiniz ?!..

“ Hey gidi hey!..Merdlik,kahrumanlık,hamiyet,haksızlığa karşıkamak, zâlime hücum, mazlumu esirgemek, vakar,benlik, ve nâmusla şan almış bir milletin nesli siz misiniz be!.. Yazıklar olsun ...

“ Onlar haksızlığa karşı derhal ısyan ederlerdi. İzzeti nefisleri için derhal ölümü göze alırlardı, sizinse gözleri-nizde sefil menfaat hayalları uçuşuyor. Yoksa zâlimden zâli-me farkını buluyörsunuz da bu güzel maske takmış hiç olmazsa göz alıyormu deyörsünüz ?. İster otokrat pâdişah, ister sosyalist demokrat cümhur reisi, başvekil, vekil, çiftlik agası, ırgad başı, ne olursa olsun, zâlimse zâlimdir.Müstebid müstebiddir; hepsi birdir. Şüphesiz ki birinciler bütün bir millete kan kışkırdıklarından onların ötekilere nisbetle cürü-mleri çok büyük, çok mel’undur.

“ Zâlimlik için hiç bir bahâne, hiç bir özür olmaz. Ve olamaz... Fakat her zâlim kendine bir özür, bir zaruret arar ve uydurur. Bunun da en kılassiki vatan selâmetidir! Bu her asırda böyledir. Bundan da kolay şey yokdur.

“ Hükümetden bir korkudur sizi almış... Bu korkudan canınız çıkıyor. Her yerde hükümetden kâtiller, hırsızlar korkar; sizde ise nâmuslular korkuyor...

“ Şimdiye kadar başınıza geçenlerin bir kısmı sizden

ve sizin kanınızdan degildir. Tepenize binüb ensenizde boza pişirenlerin hiç biri Türk degil. Türk olsalar kıyamazlardı. Sizdeki ne aciz, yâhud ne uyusukluk ?!. Türksünüz, başınıza Türk koyamayorsunuz... Hâliniz nice olacak ?. Mâdem ki sizi idâre eden Türk degildir, hâliniz yamandır... İşiniz dumandır ...

“ Atalarınız nice şanlı devletler kurdular. Dünyâyı zabt etdiler. Târihe bakınız! Bu yüzlerce türk devletini, imparatorluklarını yıkan, batıran Türkün saraylarına sokulan, Türkün başına geçen yabancılardır. Tâ çinden Avrupaya, tâ binlerce yıllardan son günlere kadar bu böyledir. Hâlâ akıllanmadınız mı? Gözünüzü açmayacak mısınız?... Kurtulmak, yine şanlı bir millet olmak, ilimli, sanatlı, güçlü, zengin ve râhat bir varlık yapmak isterseniz başınıza hâlis Türk geçirin. Başka kandan olanlar vücudunuzda mikropdur. Aklınızı bamsınıza alınız! İşlerinizi kendi öz evlâdınıza emânet ediniz!..

“ Kim görmüş ki başka milletler elin ayak kabısını kendi başına bürk deye koyuyorlar? .. Halbuki siz sâde bürk degil, başınıza tac yapıyorsunuz. İşidilmiş mi? Kim evini, âilesini yabancıya emniyet edebilir?. Sizler eviniz olan vatanınızı, âileniz olan milletinizi, malınız, hayat ve nâmuşunuz olan devletinizi ellere teslim ediyorsunuz. Bunun kediye kuş ve peynir tulumu inanmakdan, hırsıza para emânet etmekden farkımı var ki...

“ Bu tac başınıza ağır geliyor. Okadarki ayakda duramıyor, bir gün birden yıkılıveriyorsunuz. Kafanız yere çarpıp karpuz gibi patlıyor; yüzünüze, gözünüze pekmezi akıyor.

“ Türk bürkünü bırakır bir gün Bizans takyesi, bir gün Arnavud keçesi, bir gün firenk şapkası giyersiniz. Şapka şüphesiz en iyi serpuşdur; fakat mesele bunda degil, oyuncak olmada. Bir gün de biri kafanıza oturak geçirirse ona da eyvallah diyeceksiniz gâlibâ .. Ne oyuncaksınız ?

Başınıza bir istediğinizi giyemeyorsunuz. Her kes size bir külah ediyor.

“ Şimdi, içinizden bir takım alçaklar istibdâdı medhediyorlar. Buna da otorite kılıfını giydiriyorlar, etatizm gibi maskeler takıyorlar. Bunların altında zulüm ve istibdad denen mel'un saklıdır. Unlar mevkîde durmak gâyesile yapılır ve medhedilir. Milletler binlerce yıllardan beri tış düşmanlara karşı istiklâl yâni hürriyetlerini korumak için kanlarını döke gelmişlerdir. Son asırlardan beri ise milletler iç müstebidlere yâni iç düşmanlara karşı da tıbkı tış düşmanlara karşı olduğu gibi sel hâlinde kan dökmüş, can vermişlerdir. Bu iç hürriyet savaşı asırlar sürmüş, insanların savaşlarının en mühimmi, en mukaddesi olmuşdur. Bu uğurda ırmaklar gibi kan akıtılmış, sürü sürü insan kurban edilmiştir. Bunları boşa gidecek sananlar ahmaklardır. Göreceksiniz, yeni müstebidler de yıkılacak, oralarda yine hürriyet kurulacaktır, Yirminci asra gelmiş insanlar artık bir şahsın keyfî ile idâre olunmaga dayanamazlar. Bir şahsın milyonlarca insanı kendi keyfî, hevesi, bilgisi derecesi ile idâre etmesi insâniyet, medeniyet, ilim, akıl, millî hattâ şahsî izzeti nefis için pis bir leke, kokmuş bir teşebbüs, kanlı bir cinâyet, igrene ve kusdurucu bir utanmamazlıktır.

“ Dünyâda en büyük nîmet, en kîmetli, en mubârek, en mukaddes şey hürriyettir, fikir hürriyeti, ferdin hürriyeti ve emniyetidir. Bir şahsın fikrini söyleyememesi büyük bir derddir. Verem, kanser undan küçükdür. Başkasına fikrini söyletmemek büyük zulumdur. Insâniyeti bah-tiyar etmiş olan bu günki büyük medeniyet, son haddinde terakkî etmiş türlü ilimler, sanatlar, büyük keşifler, icadlar hep fikir hürriyeti sâyesinde vucuda gelmiştir. Bu şüphe ve îtiraz götürmez bir hakikatdır. Etatizm, nasiyonalizasyon, sostyalizasyon, daha türlü adlar taşıyan şeyler

istibdad, diger adîle diktatörlükden ibâretdir. Bunların hepsinin hulâsası — her ne bâhâne gösterilirse gösterilsin — istibdad denen şeydir. İstibdad fikir hürriyetinin, ferdi hürriyet ve emniyetin baş düşmanıdır. Unu buldugu anda bogar. Istibdad endividüalizmiyi, inisiyativi, tefekkür eksersisini kökünden kazır. Bütün ferdleri hayvan sırasına kor. Orada artık bir adam vardır, kendine ve gıcırılıkme olarak bütün milletin vekili sıfatını vererek her şeyi kendi hevesi, keyfi ve âciz fikri ile yapar. Milletin parasını kendi keyfi yolunda savurur. Fikir harketi durunca o milletin dimağları ölü hâline gelir. Gençlerden adam yetişmez. O gençler ki yarın devleti idâre edeceklerdir. Bu noktayı düşününce devlet ve milletin istikbâli için insana aglamak geliyor. Müstebid sag iken, kendi kavli mücerredindeki iddiâsı ve dalkavuklarının piropagandası vechile, devleti mükemmel idâre ediyor olduğunu bir an kabul edelim; Bir millete bir müstebid kâfidir deyelim. Pek eyi amma, müstebidler bu dünyâya kazık kakmazlar ki. Bir gün yerin yüzünden yerin dibine göçerler. O vakıt ne olaçak?! Müstebid bunu düşünmez; demek vatansever degildir. Demek müstebidler benden sôra Tufan deyolarlar. Hem o mevkide tapusunu almış veya mîrassa konmuş gibi dâimî olarak nasıl oturur? Milletin her ferdinin oraya oturmak hakkı vardır. Serbest intihab olsum, her ferd zekâsını, ilmîni, hünerini, fikrini, nâmusunu, faziletlerini, millî hizmetlerini gösterebilir; millet en üstününü seçsin.

“ Istibdad bir şahsın sırf mevkıda durması, keyfini yürütmesi, fenâlıklarını ortaya dökdürmemesi için yapılır. Istibdadda fikir, ferdlerin can, mal ve nâmusu bir şahsın elinde cyuncak ve keyfine bağlıdır. Bir şahsın keyfile yürümek ne azab ve ne zilletidir. Hele o şahsın kendilerinden zekâca aşağı, kendilerine nisbetle kara câhil olduğunu görenler için hayat cehennemdir. Böyle yaşamakdansa ölmek

evlâdır...

“ Müstebidlerin yanlarına topladıkları dâimâ ahmaklar, câhiller, hırsızlar, cânîler, dalkavuklardır. Çünkü nâmuslular, vatanseverler müstebidlerin keyfine, rezâletlerine âlet olmazlar. Kendileri fikir sâhibidirler. Fikir ve rêylerini bir adamın keyfine fedâ etmezler. Çünkü değerli insanların yanında dâhîlik satılamaz. Kılık, favoritizm, hırsızlık, katil, irtikab, rüşvet, fuhuş, pezevenklik, kumar, dalkavukluk, zevkusafâlar ve bütün böyle pislikler istibdad zamanında meydan alır. Değerli ve nâmuslu adamlar birer köşede açlık içinde yaşarlar.

“Bâzan müstebidlerden iyi şey de yapmak isteyenler olur! fakat iyi yapayım deye nice ve ne müdhiş fenâlıklar, delilikler, zulumlar yaparlar ve milletleri mahvederler. Yirminci asırda bir devlet mekanizmesi okadar çok ve karışıktır ki hepsini bir adamın bilmesi, tek başına idâre etmesi mümkün değildir. Bundandır ki devletde «iş taksimi» mühim esas olmuştur.

“ İşte, bu sebeplerden istibdad zulum, hiyânet ve müstebidler zâlim ve hâindir.

“ Bâzı dalkavuklar da demokrasînin, hürriyetin bir devlet ve millet için zayıflık olduğunu söyleyorlar. Eger bunlarla zayıf düşen milletler varsa kabâhat demokrasî ve hürriyetin değil, onu iyi idâre edemeyen milletlerindir. Demokrasî sahte demokratların istibdâdı olmadığı gibi sokak hükümeti, ayak takımı saltanatı da değildir. Söz ayağa düşürülürse elbet rezâlet olur. Demokrasînin ne büyük kuvvet olduğuna İngiltere numûnedir. Buna Kral sekizinci Edvardın tahtdan inmesi parlak bir delildir. Pâdişah milletin emîni olan hükümetin arzusunu kabul etmeyince, devletin şerefine muzur bir işde ısrar edince istifaya mecbur olmuştur. Oranın hükümeti de gasben orada oturmaz; sahirhden milletin emînidir. İngiltere gibi büyük bir devletin

tac ve tahtını Bırakan Edvard da kışına tutkal sürüb o mevkıa oturanlara ne büyük dersdir. Bütün bu işler silah kuvvetine muracaat etmeden olmuştur. Mevkılerini muhâfaza için silah kuvvetini, dar ağaçlarını müstebidler kullanırlar; zâten unlar bu kuvvetle yerlerinde dururlar...

“ Tenkîd ve muhâlefet bizde istibdad zamanlarında dâimâ en ağır bir suç ve cinâyet sayılmışdır. Çünkü müstebidlerin foyalarını meydana çıkarır. Pâdişahlar zamânında böyle idi. Devleti, milleti sevüb pâdişahın, ricâlin, hükümetin kötülüklerini yazana ve söyleyene pâdişah hâini, din ve devlet düşmanı, ilh... derlerdi; hükümet unları kırar geçirirdi. Meşrutiyet oldu. Bu sefer tenkidcilere vatan hâini, muhâlif; fırkaya tefrika dediler. Esas yine aynı idi. Sâde ad değişmişti. Halbuki muhâlifler hiç bir memleketde vatan hâini değil, muhterem vatandaşlardır. Ve devlete pek lâzımdırler. Muhâliflerden birki alçak türemişse, öyle vatan hâinleri hükümet fırkalarında da görülmüştür. Meşrutiyet hükümeti tenkidcilerini pâdişahlardan çok asdı, kesdi, sürdü, açlıktan öldürdü. En sôra da tenkidlere menfi düşünüş, sahiblerine menfi ruhlu dendi. Yine aynı şey, değişen addır. Kötü işler yapanlar meselâ hırsızlar, kâtillerdir ki işlerini gizlerler, faş edenleri ellerine geçirirlerse hemen öldürürler. Her kim ki başkasına söz söyletmez o mutlaka kötü iş sâhibidir; müstebidlik de bundan meydana gelir...

“ Bir firenklikdir, bir firenge tapışdır sizde aldı yürüdü. Onları maymun gibi taklid ederek tâ Noel ağacına varıncaya kadar yâpanlarınız var. Firenkler bir gün eğer eski kunduralarını burunlarının ucuna takarlar ve dört el ile yürürlerse hemen siz de öyle yapacaksınız. Atalar dan kalma nefis mîmârî örnekleri olan o güzelim câmileri, çeşmeleri ve böyle bir sürü güzel şeyleri yıkmaga; eşsiz güzel kitâbeleri, yazıları, turaları kazımaga; dosya-

ları yakmaga, târîhî kımetli vesîkaları süprüntü deye atma-
ga, satmaga koyuldunuz. Noel agacı medeniyet agacı degil,
hristiyanlık alâmetidir. Mâdem ki böyle, bu sersemler hiri-
stiyen olub işin içinden çıksınlar. Yoksa hem müslüman,
hem Noel agacı karışık bir salatadır. Bu layıklık degildir,
bu maymunluktur. Bunu yapanlar layıklığın lamini bile
anlamamış beyinsizlerdir. Bu taklidcilikden çok zarar gör-
ürsünüz. Siz dâimâ orijinallığınızı muhâfazaya canınızı mu-
hâfaza eder gihi çalışınız. Sâde bununladır ki varlığınız
durur, şânınız yükselir. Avrupadan yalnız usul, ilim, tek-
nik, sanat, fabrika alınız. Ötesi sizde var, sizin harsınız-
dır. Bu mukaddes millî mîrasedir. Sâde bu hars ve töre-
leri tanzim ediniz, kemâline erişdiriniz!... Hem biliniz ki
Garb medeniyeti tereddidi hâlinde ve yıkılma alâmetleri gö-
stermekdedir. Bu medeniyet türlü hastalıkların pençesinde
çırpınıyor. Bu hastalıkları almamaga çok dikkat ediniz.
Sagı çürükden ayırd etmege pek ehemmiyet veriniz!...

“ Bir milleti batıran. bir devleti bitiren şeylerin başı
dalkavkluktur. Hırsızlık. rüşvet, zevkusafâlar, külâh kap-
malar, türlü zulum, ilh... bütün fenâlıklar bu dalkavuk-
luk sâyesinde vücuda gelir. Habisliklerin anası rakı, sar-
hoşluk derler amma daha ziyâde dalkavukluktur. Hele
millî felâketlerin öz anası dalkavukluktur. Ne vakıt bunu
Türkiyeden kogarsanız milleti kurtarırsınız. Dalkavuklar en
alçak insanlardır. Dalkavukluğu seven ve [kendilerine yap-
dıranlar da unlar gibîdir.

“ Pek büyük bir felâket de komünistlikdir. Amelî ha-
yâta hiç gelmez, hayaldan ibâretedir. Unu tatbik eden mi-
llet mutlaka batar. Vaktile zaman zaman Mısır firavun-
larında, Çinde, eski İranda, Yemende ve daha bâzı mem-
leketlerde komünistlik yapılmış ise de hayâta uymadığın-
dan az zaman içinde sönüb gitmişlerdir. Yine sönecegi
şüphesizdir. Netekim Rusiyede de sönüyor. Orda yirmi yıl-

dır kanla, ateşle yerleştirmeye çalışıldığı halde tutunamamıştır .

“ Türklüğünüzü unuttunuz. Unutduğunuzdan beri de yıkıldınız. Ne vakit bu mübârek duyguyu, bu ilâhî aşkı göğlünüze yerleştirir, işlerinize rehber ederseniz, işlerinizi hâlis Türklerin eline veriseniz, hürriyete sarılırsanız o vakit kurtulursunuz . . .

“ Dünya ilim, sanat dünyâsıdır . Büyüklük, kuvvet, zenginlik, refah, saâdet ancak bunlar sâyesinde olur. ! okuyunuz ! Durmaksızın çalışınız ! . . . ” .

“ Dedi. cevap bekler gibi bakındı durdu . . . kimsede cevap verecek kudret ve cüret kalmamış; her kes suçlu suçlu önüne bakıyor, utancından eriyordu. perinin yanında da bir çok insanlar vardı. Bu sefer unlara döndü ve yine söze başladı:

Ey, hamiyyetliler ! Ey, Türk milletinin öz ve has evlâdı! Vaktile ilimlerinizle, fazîletlerinizle, fedâkarlıklarınızla, mürekkebinizle, kanınızla Türk vatanını kuran, koruyan, yaşatan, şânını göklere çıkaran sizsiniz. Sizden sôraki nesilleriniz bu vatani mezarlığa çevirmişlerdir. Bununla berâber fırsat temâmîle kaçmamıştır. Yine unu kurtarmak, cennet gibi yapmak mümkündür. Fakat bir müstebid bunların tepesine çökmüş, hürriyeti bogazlayub Dahhâki Zâlim gibi beyinlerini yemiş . . .

“ İlim, sanat, servet, bir vatanın ihyâsı, bir milletin yeniden dirilmesi, saâdete ermesi hep hürriyet sâyesinde olur. Kök, ana budur. O olmayınca bunlar nasıl olsun ? Bir zâlim kanlı pençesîle ahtapot gibi bunların gırtlaklarına sarılmış, ağızlarından cançekişme hırıltısından başka bir şey çıkamıyor . Her hakkı, yiyecege, ticârete, ilme varıncaya kadar her şeyi İnhisar altına, kendine, âletleri olan alçaklara almış, bunlara bir şey kalmamış . . .

“ Bunlara himmet verin! şunlara can gelsin! . . . Bir kalkınışda zincirlerini çatır çatır koparırlar, beni kazanırlar. O vakit Türkiye

âlimler, feylesoflar, mühendisler, mîmarlar, hekimler, şâirler, bestekarlar ile dolar. Her köşede fabrikalar bacalarından göklere bulutlar savurur. Şosalar, demir yolları, arklar damarlar kadar çoğalır. Otomobiller kuş gibi uçar, araba ortadan kalkar. Topragın yüzü zirâatle, ormanla yemyeşil olur. Denizin dibinde balıklar gibi yüzer, havada kuşlar gibi uçar nakliye vâsıtaları şimşek çabukluğu ile nakliyat yapar. Öyle âlet îcad olunur ki o her kesde olur; bir el çantası gibi elde taşınır. İsteyince onunla otomobil sürâtîle yürürler. İsteyince onunla denizde yüzerler. İsteyince onunla aviyon gibi havada uçarlar. Yüzerken, uçarken evlerîle, dostlarîle konuşurlar. Bu bir cennet yaşayışıdır. En ufak köyde bile mekteb olur. Sehirler, üniversiteler, kütübhâneler, fabrikalar, hastahâneler, tiyatrolarla dolar. Evler o kadar güzel, o kadar râhat, Türkler o kadar zengin olur ki en yoksul Türk en zengin pâdişah gibi safâ içinde yaşar. Her kes her bilgiyi, bu sâyede de hak ve kuvvetini bilir. Bununla millet hâkimiyyeti yerleşir, kimse onu yıkamaz, hiç bir müstebid ona musallat olamaz. Hükümet kuvvetleri bir avucda toplanamaz, tagallub ve tahakkum pençesinde tutulamaz. Hüküm hürriyetin elinde olur, hürriyet saltanat sürer. Her kes vazîfesini bilir, hakkını geçemez. Kimse kimsenin hürriyetine karışamaz, hakkına dokunamaz. Hiçbir şey inhisar altına alınamaz. Her kes kendi evinde bir pâdişah olur. İzinsiz kimse kimsenin kapısından içeri girmek değil, pençeresinden bile bakamaz. Her kes siyâsiyâtı pervâsız konuşur; fikirlerini, temennîlerini söyler, yazar; kötülük edeni tenkid eder. Bu sâyede millet kötülüğü ve kötülük edeni bilir, çâresine bakar. Kimse kötülük etmege cesâret kalmaz. Bunun gibi hürriyeti suiistîmal edeni de kânun tepeler.

“ Bunlardan da millî kuvvet dogar. Ne Avrupa, ne bir başka devlet ona el süremez, kötü söylemege bile cesâret ebemez.

“İşte millet böyle olur, vatan böyle olur, yaşayış böyle olur. Türk milleti, Türk vatani böyle saâdete erecektir. Tanrı Türk milletini bütün milletlerin üstünde yaratmıştır. Akli, vücûdunun kuvveti, isvâdâı böyledir. Türkün yurduna da tabîi zenginliklerin hepsini ve bol bol vermiştir. Kamu milletlere, bütün dünyâyâ Tanrının bu seçme milletinin hüküm etmesi lâzımdır, Hadin!... „.

Dedi... Uyanmışım... Ter içindeyim... Hürriyet perisinden öyle utanmışım ki ölüm teri dökmüşüm....

1932

Nâmık Kemal - Rıza Nur

Bu « rûyâ » yi « Nâmık Kemal » adlı eserimde 1936 şubatında neşretmişdim. On sekiz yaşlarından aşağı olan Türk gençleri artık eski harflerle olan Türk yazısını okuyamıyorlar. Bu rûyâ ve aşağıda derc edeceğim « hürriyet şîri » Türk gençlerine hava, ziya, ekmek, su gibi lâzım olduğundan yeni yazı ile de neşr ediyorum.

R. N.

HÜRRİYET ŞİRİ

Görüb hâli çıkmış düzenden bütün,
Çekildik hükümet denen nesneden.
Şeref böyle olmuşdu artık bu gün.
Köpek devri, makbul köpeklik eden...

Hakir oldu millet; fakat şânına
Bu yüzden kusur geldi sanman. Yere
- Kaderden, kazârâ - düşen cevhere
Ziyan gelmez aslâ degerden yana...

Vatan gayretinden usanmaz kişi.
Adamsa koşar Türk için hizmete.
Ve bakmaz da hiç nîmete, zahmête.

4—Sezürler aslındaki yerlerinde olmalı.

5—Musiki notasında biraz durma varsa bu bir kelimenin bedenine gelmeyüb iki kelime arasına gelmelidir. Partisiyondaki durma, mola işâreti buna rehberlik eder.

6—Musikîde bir kelime veyâ bir cümle bâzan tekrar edilir. Bu halde unlara mukabil aynı aded hecelerde türkce kelime ve cümleler koymalıdır.

7—Çok sesle ve uzun bir zaman uzatılan notalara “a,o,u,, imla harfli hece koymak muvâfıktır. Esire çok uzatılamaz. En çok uzatmaga müsâid olan “ a „ dır.

8—Türkeede bence sarfî aksan yokdur.Mevcud aksan tekellümü olub söyleyiş tarzına göre yerini deyişdirir ve ekseriya kelime sonundadır. Bu sebeble bu tercümelerde aksanın pek ehemmiyeti yokdur. Türkçenin aksan meselesi henüz hal edilememiştir.

9—Türk vezninde uzun kısa hece olmadığından bu cihete de dikkata lüzum yokdur. Ancak kısa notalarda medli arabca kelime kullanmamaga dikkat etmelidir.

10 - Sâid(ascendant) ve nâzil(descendant)nota tercümeye têsir etmez.

R. N.

ERRATA

(Samsun la Delile, Janet'in Düğünü için)

Samsun ile Delile, keza Janet'in Düğünü basılırken mürettib yanlışları olmuşdur. Bir de başka yanlışlar var. Bunları burda düzeltiyorum.

Samsun ile Delilede :

Bestekârın adı Saen değil Sans talaffuz edilir.

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
7	8	modasında	sevdâsında
9	12	inceleşmiş	incelmiş
10	9	(netekim yazacağım)	kelimeleri tay olunacaktır.
12	20	“ tabiidir „ kelimesinden sôraya bu cümle ilâve olunacaktır :(Eger aruzlu bir vezin bestelenirken una uyarak beste yapılabilirse o başka .) .	
14	13	üncü satırın sonuna şu cümleler ilâve olunacak : Bu hâl mısra ortasında da olur. Tercüme edilecek bir şîrin veznini bulmak eger şîr besteli ise notasına, ye par- (tisiyonuna murâcaatla pek kolay olur.) .	
21	14	üncü satırın sonuna şu ilâve edilecektir : (Kılık eski türkcede kılmak masdarından iş demektir. Halbuki bizde kılık kıyâfet terkibi hâlinde elan kıyâfet mânasına kullanılmaktadır,) .	
26	1	ulu	ey hak
26	6	yenildi il	il yenildi (1)
26	8	ölsün il	il ölsün
26	13	niyaza	secdeye
28	10	ah, bunlar	eyvah ! Hep
28	13	var sâde göz yaşı	milletin yok başı
		ve milletin başı	var sade göz yaşı
28	16	kudretini	lutfunu siz
28	19	rahman bize	bize tanrı
29	3	sizlerde	o sizde
30	9	ô !	müstakıl bir satır olacaktır.
30	11	ah	„ „ „ „
30	15	yehovamız	yehova(1) bak
33	2	var ök,gazeb yelde	gazeb, ök var yelde
34	9	zincir kopsun	kır zinciri

37	3	ne bu ? köleler	ne bu? köle vurmuş
		vurmuş...	Ebimeleki
»	6	dag, dere	dere, dag
38	12	Samsun kumanda-	kalkan kökremiş bir ordu
		sında ilh...	Samsun ediyor kumanda;
			Yakdı, yıkdı,basdı, vurdu.
			Hâla yürüyor bu anda !)
»	17	faydasızdır	fayda yokdur
40	1	leke ilh...	Aşk leke sürsün adıda,
44	1	ben gönlümün ilh..	Gönlüm tahtine sultanın
44	3	amma aşkı...	Ah, fakat aşk haberini
»	15	çağırın şu...	şu çağırın tatlı sese
45	10	güzel yüzünü....	Güzel yüzü tez ört,döndür
48	4	bitmez	yetmez
49	16	güzelim amma	Hoşum, boş amma,
		boş, gönül hırçın	Gönlüm pek hırçın.
50	3	e, ümid eden	Uman sevgiden.
54	13	korkmayınız	Hiç korkmayın
57	8	azdı,	Hep bitirdi sizi !
59	17	fakat	Ah, sen
60	1	evet önce zâten...	Yâ... Zâten önceden...
»	17	...	Samsunu yenecek göz
			yaşım, ah, vahım!
63	21	Istemedim...	gelmezdim , fakat ah ,
			şürüklendim geldim...
64	13	ey sevgilim!...	Ey sen ! sevgim ! söyle
			neden,
65	9	Allahın...	...Tanrı has..
66	1	itdimdi seni intihab	Ben seni etdim intihab!
66	8	puselerine kandıkca	Pusene ben kandıkca,
»	14	Bir yüce...	yüce bir...
76	19	erpuşile,	öpüşile
69	8	severim seni	Severim seni delîle !

«	12	lâkin	Yok !... Yok, hayır...
«	18	Kudretile bini Allah	Bak beni o kâdir allah
71	1	Kalbimde saklı olan sır,	Bende saklı olan o sır
«	7	gayretin boşdur nâfile	Gayretin boş,yok nâfile.
«	12	deyince faş eyle	Deyince : “sır söyle,,
72	3	geçdi	Rabbim
73	1	bırak beni	Beni bırak !
79	8	Kardeşler !...	Millet! şu....
81	18	bakşanal	Bakanal
82	14	içelim, seninle	Haydi!Al, içelim Samsun!
		Samsun !	
83	16	bir hatırla	hatırla bir, o günü,
«	17	etdigimiz düğünü	Etdigimiz o düğünü !
84	14	sozüge	Sözüne
«	15	sana	ona
«	20	onun tatlıdi her ânı,	Pek tatlıdır her bir ânı,
85	2	yehuda	Yehovan
85	4	bu dua	o duan
85	11	fursat verme, ey	Yok, fursat verme,
		yehova!	Yehova!
87	8	Ey yeri,göğü yaradan,	Ey,Hak!Dünyayı yaradan.
87	9	ölüsü	ulusu
88	12	gizledigin	gizledign
91	16	kuwet verdin de	Kuwet verdin, şu
		kolumuz	kolumuz,

**

Janetin Düğününde :

1		Farer	karre
8	13	oh, yalnızım..,	Oh, oh yalnızım kendi...
10	6	şaşırmış	Göz açmış...
10	7	kalkub yataktan	Yatagımdan tez endim,
10	17	bu satırdan sôra	şu iki mısra ilâve edilecek;

Gıdelim Janet!

Evet!

- 11 18 Bu eserdeki bütün (nâhiyecî) ler (noter) yapıla-
caktır, ve mısraa iki hece daha ilâvesi lâzımdır.
- 13 8 ...iderim! Yolda... ...iderim! Amma yolda...
- 27 5 Margo sert bir dilbaz O değil sert dilbaz,
- 27 6 değil,... Hem de derdi...
- 29 14 gelemedi geldimdi
- 31 21 Öfkeli gibisin, yâhu Öfken vavrış gibi yâhu!
- 32 20 ko tü!
- 37 12 imzâmı imzâyı
- 51 9 Azîzem, Vah, senin hiç... ..
- 56 13 giderken giyerken
- 57 2 Saraya dönsün, uyuyor Sarya dönsün yuvamız!
- 57 3 Amma sessiz sessiz, Uyuyor, ha, sessiz
- 57 4 uyuyor! Yapınız!
- 57 27 perdeler korur... Korur perdeler...
- 59 13 Amma, abla! Aman, abla!
- 61 hâşiye bu şarkı bu bülbül şarkısı
- 61 hâşiye bubêpine Aubêpine
- 63 12 göz göz ucîle
- 63 14 üzerine içine
- 63 24 lâkin gün doğdu hah; Hah, gün doğdu, işte
- 69 21 Sevincden iç hoplar, [Sevincden hep içim
oynar. hoplar.
- 75 6 ... bu benim... Ey halk! Benim bu karım!
- 77 2 bildimdi. ilh Bildim ordeydi, o yavrum ah!
- 77 21 senin o... Senindir...
- 78 2 Janet! Canım sevgilim A, Janet! Gel sevgilim!
- 78 3 üncü satırından sôra şu beyit ilâve edilecek :
Bu aşkı korur rabbim.
Sevelim! Sevelim dâim!

R. N.